

Vpogled v zanimivo življenje »slovenskih« delfinov

Tilen Genov

Velika pliskavka (*Tursiops truncatus*) v Piranskem zalivu. Foto: Tilen Genov.

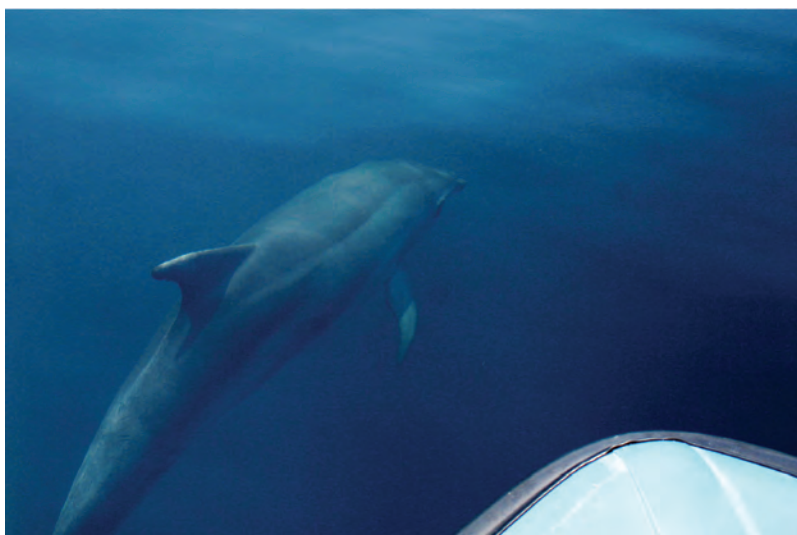
Varstvo morja je pomembno. Slovenci se tega premalo zavedamo. Pogostokrat slišimo, da smo pomorski narod, a premalo spoštujemo ta naš košček morja. A naše morje skriva več kot le plaže, marine in osvežitve. Pestrost življenja v njem nikakor ni zanemarljiva in je izrednega pomena ne samo za delovanje morskih ekosistemov, temveč tudi za ljudi. Njen razpon sega od alg in morskih cvetnic do spužev, mehkužcev, rib in drugih živalskih skupin. Ena od teh skupin prejema nekoliko več pozornosti šele v zadnjem desetletju – morski sesalci. To ni skupina, na katero človek sprva pomisli, ko zasliši besedi »slovensko morje«. Kljub temu jih imamo tudi v našem morju.

Edina stalna vrsta morskih sesalcev pri nas je velika pliskavka (*Tursiops truncatus*) iz družine delfinov, ki je večini ljudi znana iz nadaljevanke *Flipper*. Čeprav sodi med najbolj preučene vrste delfinov ter je ena od najbolj razširjenih in pogostih v Sredozemlju, so mnoge populacije širom sveta slabo preučene. To velja tudi za Jadransko morje, kjer potekata le dve dolgoletni raziskavi te vrste: prva v okolici Lošinja na Hrvaškem, druga pa v Sloveniji, ali bolje rečeno, v slovenskih in okoliških vodah. Stanje populacije delfinov in pojavljanje drugih vrst morskih sesalcev pri nas spremlja *Morigenos* – slovensko društvo za morske sesalce, ki je tu dokumentiralo majhno, a vendarle

Samica Daphne med enim od svojih skokov.

Foto: Tilen Genov.

Samica Emanuela pod premcem raziskovalnega čolna.

Foto: Tilen Genov.

ne zanemarljivo populacijo delfinov. Metoda, s katero ugotavljamo številčnost delfinov in druge vidike njihove biologije, je fotoidentifikacija. Delfine fotografiramo in jih med seboj ločimo po naravnih oznakah, kot so brazgotine in zareze v hrbtnih plavutih. Vsak delfin dobi ime, ki predstavlja njegovo edinstveno identiteto. Delfini se tu zadržujejo vse leto in naše vode uporabljajo za opravljanje vseh življenjskih potreb: prehranjevanje, počitek, druženje, razmnoževanje in skrb za mladiče. Nekateri delfini se

pojavljajo redno, drugi zgolj občasno, letno pa to območje uporablja od štirideset do sto živali. Čeprav so slovenske vode le majhen del njihovega območja domovanja, so za nekatere delfine pomembne. Nekateri osebkje, med drugim tudi samice z mladiči, pri nas opazamo že deset let zapored, prav vsako leto. Zato je pomembno, da tudi v Sloveniji ohranjamo njihov življenjski prostor. V nasprotnem se lahko zgodi, da delfini izginejo od tod, Slovenija pa bo s tem izgubila dragocen del svoje biotske pestrosti.

Znanstveni podatki so podlaga za varstvo te vrste in njenega življenjskega prostora v slovenskem morju in severnem Jadranu.

Obrazi delfinov iz slovenskega morja.
Foto: Tilen Genov.

Poznavanje vrste je namreč osnovni pogoj za učinkovito varstvo in je pomembno tako pri ozaveščanju kot tudi pri sprejemanju ustreznih varstvenih ukrepov. Toda še tako dosledni znanstvenik si ne more pomagati, da ne bi živali, ki jih preučuje, tudi vzljubil. Čeprav moramo biti znanstveniki objektivni, nas živali vendarle ne pustijo hladne in nepristranske. Na mnoge od teh delfinov danes gledamo kot na prijatelje, ki jih vsako leto znova srečamo in se jih razveselimo. Razumljivo je, da nas očarajo, in bolj ko jih spoznavamo, bolj zanimivi postajajo. Tako smo v zadnjih letih poleg tistih osnovnih, »suhoparnih« podatkov, ki so pomembni za varstvo delfinov, pridobili mnogo dodatnih in zanimivih, celo osebnih vpogledov v življenje teh živali. Te dodatne zanimivosti smo zabeležili čisto tako, spotoma, slučajno in nenačrtno.

Ker poznamo posamezne delfine in jih spremljamo že več let, lahko vedenjske vzorce pripišemo točno določenim osebkom. Tako smo ugotovili, da imajo delfini izrazito različne značaje. Delfinka Daphne, sicer mlada mamica, je recimo najbolj akrobatski delfin v slovenskem morju. Če v skupini, v kateri jo opazimo, kateri od delfinov skače iz vode, potem je to zagotovo ona. Tudi

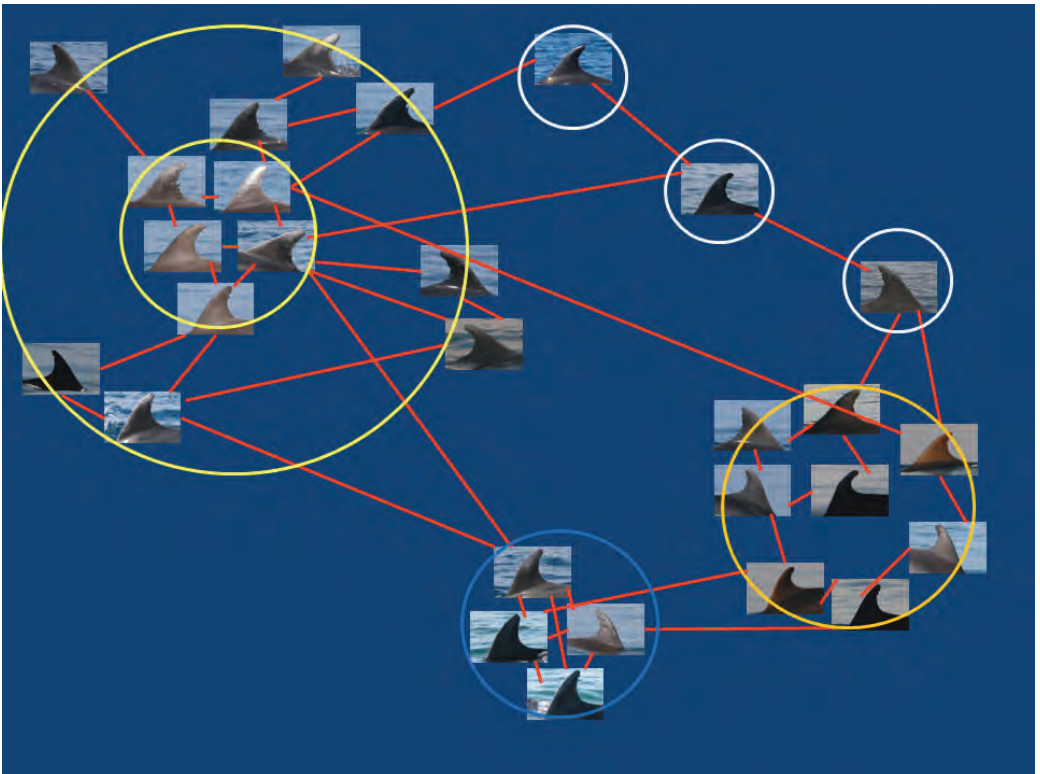
Emanuela je mlada mama, vendar ni prav zelo akrobatske narave, zato pa toliko raje plava pod premcem našega raziskovalnega čolna. Deinson, za katero smo sprva mislili, da je samec, je za razliko od prejšnjih omenjenih samic starejša in zelo umirjena samica. Njena plavut je izrazito bela in polna brazgotin, zato smo sprva menili, da gre za samca. Na podlagi genetskih metod smo ugotovili, da temu ni tako. Foki, odrasel samec, je ponavadi prav tako miren, ko pa je treba, je lahko zelo bojevit. Praske in brazgotine na njegovi hrbtni plavuti in celotnem telesu pričajo o mnogih bojih z drugimi delfini.

Ugotovili smo, da to populacijo sestavlja več socialnih enot, v katerih je sestava skupin presenetljivo stabilna. Vsi štirje omenjeni delfini na primer sodijo v skupino približno desetih delfinov, ki je skoraj ves čas skupaj in sestavlja eno takšnih enot. Kadar ta skupina obiše okolico Pirana, je to vedno v dopoldanskih urah, zato jo imenujemo kar »jutranja« skupina. Dori, Nui, Danny, Neptun in Moni pa so del velike »večerne« skupine, ki se v okolici Pirana vedno pojavlja v poznih popoldanskih in večernih urah. Čeprav tako jutranja kot večerna skupina uporabljata območje Pirana, ga obiskujeta ob različnih časih. Zanimivo je tudi, da delfini iz jutranje skupine razmeroma pogosto sledijo ribiškim ladjam, ki vlečejo mreže, medtem ko delfini večerne skupine tega ne

Velika pliskavka s cipljem. Foto: Tilen Genov.

Poenostavljena shema socialne strukture delfinov iz slovenskega morja. Foto: Tilen Genov.

Delfini pred Piranom. Foto: Tilen Genov.

Tilen Genov.

počnejo nikoli. Poleg omenjenih skupin je nekaj takšnih delfinov, ki ne sodijo nikamor. Ti se družijo z različnimi skupinami ali pa se zadržujejo v manjših skupinah, ki štejejo le nekaj živali. Ti osebkci so nekakšni povezovalni člani med različnimi skupinami.

Ena izmed najbolj presenetljivih stvari, ki smo jih spoznali (kljub temu, da je za samo varstvo še najmanj pomembna), pa je, da delfine ni moč prepoznati le po plavutih, temveč tudi po obrazih! Na prvi pogled so vsi delfini enaki, a sčasoma smo ugotovili,

da so si njihovi obrazi zelo različni. Tako lahko danes mnoge od teh delfinov prepoznamo že po obrazu.

To je le nekaj zanimivosti iz življenja delfinov v slovenskem morju. Prav tako kot ljudje so tudi delfini edinstvena bitja, prav vsak je drugačen. Raziskovalci, ki te živali spremljamo, želimo z javnostjo deliti naše veselje, znanje in izkušnje o teh izjemnih bitjih ter opozoriti na pomembnost varstva morskega okolja. Namreč tisto, kar poznamo, nam hitreje priraste k srcu. In to, kar cenimo, bomo znali tudi varovati. Danes ni več vprašanje, ali delfini živijo pri nas, temveč ali bodo tu ostali. Da so delfini še vedno pri nas, kljub vsem okoljskim pritiskom, je pravzaprav na neki način kar neverjetno. Jih bomo znali ohraniti?